

טיוטת גילוי דעת – איסור על גביית מחיר מופרז על ידי בעל מונופולין

ברצוננו לעדכנכם כי ב-31 לאוקטובר 2013, פרסמה רשות הגבלים עסקיים טיוטת גילוי דעת לעיון הציבור העוסקת בושא האיסור על גביית מחיר מופרז בידי בעל מונופולין במסגרת חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 ("חוק ההגבלים העסקיים" או "החוק"). גילוי הדעת מבשר על שינוי כיוון דרמטי באופן התייחסות רשות ההגבלים העסקיים ("הרשות") לגביית מחירים מופרזים עבור מוצרים המסופקים בידי בעלי מונופולין.

מהו האיסור על גביית מחיר מופרז?

חוק ההגבלים העסקיים קובע שורת הוראות ומגבלות החלות על בעל מונופולין הנובעות ממעמדו הייחודי. בין היתר, אוסר החוק על בעל מונופולין לנצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור. החוק מונה שורה של פרקטיקות, אשר נחשבות ניצול מעמד מונופוליסטי לרעה. גילוי הדעת מתייחס לאחד האיסורים שחלים על בעל מונופולין "קביעה של רמת מחירי קניה או מכירה בלתי הוגנים של הנכס או של השירות שבמונופולין".

בהתאם לגילוי הדעת, קביעת רמת מחירים בלתי הוגנת עשויה לבוא לידי ביטוי באמצעות קביעת רף מחיר מופרז המקנה לבעל המונופולין רווח גבוה משמעותית מזה שהיה באפשרותו לגרוף לולא מעמדו המונופוליסטי. עצם הצורך או ההצדקה בהטלת איסור על בעל מונופולין לגבות מחיר מופרז שנויה במחלוקת בעולם. אף הרשות הביעה בעבר עמדה המטילה ספק בקיומו של איסור כזה, ומכל מקום מעולם לא אכפה עד כה את האיסור על מונופול לנצל את מעמדו לרעה בדרך של גביית מחיר מופרז. לפיכך, חלק משמעותי בטיטת גילוי הדעת עוסק בהצדקות להטלת איסור על גביית מחיר מופרז.

מהו מחיר מופרז?

גילוי הדעת מציע שלוש מתודולוגיות שונות לקביעה, כי המחיר שגובה בעל מונופולין עשוי להיחשב כמחיר מופרז:

1. הפער בין מחיר המוצר לעלות הייצור: המבחן הראשוני שתבצע דרך כלל הרשות, בוחן את הפער

בין מחיר המוצר לעלות ייצורו ("הרנטה המונופוליסטית"). קביעת עלות הייצור תיקבע בהתייחס לעלויותיה הרלוונטיות של הפירמה הנבחרת, ולא דווקא הפירמה היעילה, אך רק ככל שמדובר בעלויות סבירות ובהתקיים שיטות דיווח וחישוב עלויות מקובלות בקרב הפירמה הנבחרת. לעיתים תבקש הרשות להסתייע באימות הוצאות חריגות בידי רואה חשבון חיצוני.

לצורך חישוב עלות הייצור ייעשה שימוש בנוסחת העלות הממוצעת המצטברת לטווח הארוך (Long Run Average Incremental Cost; LRAIC). העלויות המרכזיות אותן יש להביא בחשבון הן: עלויות חומרי גלם וחומרי אריזה; שכר עבודה ישיר בייצור והפצה; ירידת ערך הנכס הדרוש לייצור המוצר (פחת) וביטוח קווי ייצור; עלויות אנרגיה הנדרשות לייצור המוצר והפצתו; מיסים עירוניים; עלויות הפצה ומכירות. עלויות פרטניות נוספות ייחושבו בהתאם לחברה וסוג פעילותה. במקרים בהם הפער בין מחיר המוצר לעלות ייצורו, אינו עולה על שיעור של 20%, ישמש הדבר כ"נמל מבטחים" עבור בעל המונופולין, שלא יינקטו כנגדו צעדי אכיפה בגין גביית מחיר מופרז. גם כאשר הפער עולה על 20%, הקביעה להתקיימות פער מופרז בין מחיר המוצר לעלות ייצורו תעשה באופן פרטני בהתאם לנסיבות השוק הספציפי בו פועל בעל המונופולין.

2. **מבחן הרווחיות:** בבדיקה הזאת תשווה הרווחיות של המונופול בפועל אל מול מדדים חיצוניים ואובייקטיביים ותבחן התקיימות רווחיות חריגה. מדד הייחוס בניתוח רווחיותה של הפירמה יחושב בהתאם לעלות ההון המשוקללת של הפירמה או הסקטור בו היא פעילה (WACC), מדד המייצג את תפיסת השוק לגבי רמת הסיכון בענף בו פועלת הפירמה, ואת התשואה הנדרשת על ידי משקיעים עבור השקעתם בפירמה.

למדד הייחוס יושו מדדים הנסמכים על ביצועי הפירמה, כפי שמשקלף בדוחותיה הכספיים: מדד ROCH, המייצג את שיעור התשואה שמייצרים נכסי החברה, ומחושב על ידי חלוקת רווחי החברה ללא הוצאות מימון בסך ההון הפעיל בנקודת זמן מסוימת, או מדד TIRR המייצג את סך התשואה האלטרנטיבית העשויה להתקבל עבור תזרים המזומנים העתידי המהווה הנובע מפעילות החברה.

3. **מבחן התשואה:** בבדיקה זאת תיעשה באמצעות השוואת המחיר שגובה הפירמה עבור המוצר למחיר שנגבה עבור מוצרים דומים, למחיר הנגבה מאת לקוחות שונים, למחיר מוצר דומה בשוק גאוגרפי אחר, או למחיר הנגבה בידי הפירמה עבור המוצר לאורך תקופת זמן. בנוסף, ניתן להשוות נתונים נוספים, כגון רווחיות המונופול לעומת רווחיות פירמות אחרות או לעומת הרווחיות של המונופול עצמו בשווקים אחרים או בתקופות אחרות.

אכיפת האיסור על גביית מחיר מופרז

גילוי הדעת מונה מספר שיקולים שינחו את הממונה על ההגבלים העסקיים ("הממונה") בבואו להכריע, אם יש מקום בנקיטת צעדי אכיפה כנגד בעל מונופולין. גילוי הדעת אמנם מצוין, כי צעדים יינקטו רק כנגד בעל מונופולין מוכרז, אך הרשות כבר הודיעה כי היא שוקלת הסרת מגבלה זאת על שיקול דעתה במסגרת גילוי הדעת הסופי. לפיכך, יחול ככל הנראה גילוי הדעת על כל גורם שמחזיק בנתח שוק העולה על 50% בין אם הוכרז כמונופול ובין אם לאו.

הממונה ייטה לנקיטת צעדי אכיפה כאשר בעל המונופולין הגיע למעמדו שלא כתוצאה מניצול יתרונות תחרותיים (חדשנות, שיפור המוצר, תמחור תחרותי לגיטימי), אלא כתוצאה מנסיבות היסטוריות או מאופן תכנון השוק וסביבתו הרגולטורית בידי המדינה; כאשר בעל המונופולין פועל בשוק בו קיימים חסמים מבניים או אחרים לכניסת מתחרים חדשים (למשל, כשנדרשת השקעה ראשונית ניכרת); במקרים שבהם המחיר המופרז נגבה על ידי בעל המונופולין לאורך תקופה ארוכה יותר, כך שהנזק המסתבר לצרכנים גבוה יותר; וכן, כאשר נתח השוק של בעל המונופולין, באופן עקבי ולאורך זמן, קרוב לשליטה מוחלטת בשוק.

מנגד, קיומו של רגולטור ענפי, המצויד בכלי הסדרה אפקטיביים להסרת הפגיעות הנגרמות מפעילות המונופולין, או כאשר המוצר או השירות בעדו נגבה המחיר מופרז לכאורה משתייך לתחום המתאפיין בהשקעות גבוהות במחקר ופיתוח או בפעילות בסיכון גבוה, יהוו אלה שיקולים כנגד נקיטת צעדי אכיפה בידי הממונה. בהתאם לגילוי הדעת, אמצעי האכיפה בו ינקוט הממונה כנגד גביית מחיר מופרז יהיה הטלת עיצום כספי על בעל

המונופולין, והממונה לא יפעיל סמכויות אכיפה פליליות כנגד גביית מחיר מופרז.

כל מי שמעוניין בכך רשאי להעיר הערות על [טיטת גילוי הדעת](#) עד ליום 15 בדצמבר 2013.

מובהר בזה, כי האמור לעיל אינו אלא תמצית טיטת גילוי הדעת שפורסמה על ידי הרשות ואין לראות בו חוות דעת או ייעוץ משפטי. בכל הנוגע לבחינת השלכות גילוי הדעת על מקרה ספציפי יש לפנות לקבלת ייעוץ משפטי הנוגע לעניין עצמו.

אם יש לך שאלות הנוגעות לנושאים הנידונים במסמך זה, אנא צור/צרי קשר עם עורכי הדין הרשומים מטה או עם איש הקשר שלך במשרד.

nival@meitar.com 03-6143765 פקס. 03-6103765 טל. [ניבה ברג לבנת](#)

liath@meitar.com 03-6103131 פקס. 03-6103919 טל. [ליאת הרצקה](#)

ldon@meitar.com 03-6144835 פקס. 03-6103892 טל. [עידו נוה](#)

MEITAR LIQUORNIK GEVA LESHEM TAL

ISRAEL'S LEADING
INTERNATIONAL
LAW FIRM

16 Abba Hillel Rd. Ramat Gan 5250608, Israel
Tel. 972 3 610 3100 Fax. 972 3 610 3111
Email. meitar@meitar.com
